

מתוך היקדמת המחבר: ועיניכם תראינה בנים בני כשתילי זרעים סביב לשלחנם,
תכמים ונבונים, ובתים מלאים כל טוב, גם עושר גם כבוד לא יסופו מזרעכם

גליון
זרע שמשון המבואר
פרשת בהעלותך

אותיות א • ב

דרוש מתוך הספר המסוגל 'זרע שמשון' שחברו הגאון המקובל
האלוקי חסידא קדישא רבנו **שמשון חיים ב"ר**
נחמן מיכאל נחמני זלה"ה
מח"ס 'זרע שמשון' ו'תולדות שמשון'
שחי לפני כ-300 שנה בתקופת האור החיים' ומקום קברו לא נודע
והבטיח שהלומד בחידושויו וספריו יזכה לישועות בבני חיי ומזוני
גלב"ע ו' אלול תקל"ט

דרוש מנוקד ומבואר בתוספת ציונים והארות
יו"ל על ידי מוסדות זרע שמשון
שע"י האיגוד העולמי להפצת תורת זרע שמשון

**יו"ל ע"י האיגוד העולמי
להפצת תורת
"זרע שמשון"**

לקבלת הגיון נא לשלוח למייל:
zera277@gmail.com

ארה"ב
הרב מנחם בנימין פאשקעס
ZERA SHIMSHON
C/O B PASKESZ 1645 48 ST
BROOKLYN NY 11204
347-496-5657
mbpaskesz@gmail.com

ארה"ק
הרב ישראל זילברברג
05271-66450

ניתן לשלוח תרומות והנצחות
לזכות ולע"ג ולקחת חלק בהוצאות
והפצת הגליונות והספרים.
ניתן להפקיד בבנק מדינת ישראל (17) סניף 635
מספר השבון 71713028 ע"ש זרע שמשון,
כמו כן ניתן לתרום בכרטיס אשראי

וזכות הצדיק ודביו תורתו הקדושים יגן מכל
צרה וצוקה, וישפיע על הלומדים ועל המסייעים
בני חיי ומוזני ועל טוב סלה
כהבטחתו
בהקדמת ספריו.

לשוחפת של ברכה בכל ית

**מוקד
זרע שמשון**

ארץ ישראל
02-80-80-500

ארה"ב
347-496-5657

הוצאת והפצת קונטרס
'זרע שמשון העבואר'
נתרם
לזכות והצלחת

**דניאל אורי
בן רגינה מלכה**

שיראה הצלחה וברכה
בלי גבול ובלי עדה בעסקי
בכל העולם
וייתקיים בו הפסוק
"ופרצת יעה וקדצה"
צפונה ונגבה"

הוצאת והפצת קונטרס
'זרע שמשון העבואר'
נתרם
לזכות והצלחת

**אהרן
בן גיטל בילא**
ובל משפחתו
ובל הנלוים אליו

לשפע ברכה
והצלחה גדולה
וסייעתא דשמיא
בכל עכל כל

שְׂכַבְר אָמְרוּ לְמַעַלְהָ, אֶלֶּא שְׂבַכְאן
הוֹסִיף הַטַּעַם עַל שֵׁם שְׂהֵלֵב עוֹלָה
וְכו'.

וַיֵּשׁ לֹמֵר, דְּרִשׁ״י הַרְגִּישׁ לְמָה דְּוָקֵא
בְּעֵנֵן הַדְּלָקַת הַמְּנוּרָה אָמַר
הַכְּתוּב תְּמִיד לְשׁוֹן הַעֲלָאָה, מַה שְּׁלֵא
מְצִינוּ בְּכָל הַתּוֹרָה לְשׁוֹן הַעֲלָאָה

בְּפְרִשְׁת תַּצְוָה (שְׁמוֹת כו, ב) גְּבִי 'לְהַעֲלֵת נֵר
תְּמִיד', לֹא כָּתַב אֶלֶּא שְׂצָרִיךְ לְהַדְּלִיק
עַד שְׂתֵּהָא שְׂלֵהֶבַת עוֹלָה מֵאַלְיָה.
וּבְפְרִשְׁת אָמַר (וַיִּקְרָא כד, ב) עַל פְּסוּק
'לְהַעֲלֵת נֵר תְּמִיד' לֹא פְּרַשׁ כְּלוּם. וְלָמָּה
דְּוָקֵא בְּכָאן הֵבִיא דְרִשְׁת רַבּוּתֵינוּ, וְקָדָם
לָהּ הַקְּדִים הַפְּרוּשׁ שְׂצָרִיךְ לְהַדְּלִיק וְכו',

זרע שְׂמִשׁוֹן הַמְּבַאָר

וְכֵן קָשָׁה, לְמָה דְּוָקֵא בְּכָאן הֵבִיא רִשׁ״י אֵת
דְּרִשְׁת רַבּוּתֵינוּ, שְׂמַעְלָה הֵיטָה לִפְנֵי הַמְּנוּרָה,
וְקָדָם לָהּ הַקְּדִים הַפְּרוּשׁ בְּמָה שְׂכַתוּב
'בְּהַעֲלוֹתָךְ' וְלֹא 'בְּהַדְּלָקַתָךְ', מִשּׁוּם שְׂצָרִיךְ
לְהַדְּלִיק וְכו' אֵת הַנֵּר, עַד שְׂתֵּהָא הַשְּׂלֵהֶבַת
עוֹלָה מֵאַלְיָה, שְׂכַבְר אָמְרוּ רִשׁ״י לִפְרוּשׁ זֶה
לְמַעַלְהָ בְּפְרִשְׁת תַּצְוָה, אֶלֶּא שְׂבַכְאן, מִלְּבַד
עֵיקַר הַפְּרוּשׁ שְׂצָרִיךְ שֶׂהֶכֶן יִדְלִיק עַד שְׂתֵּהָא
הַשְּׂלֵהֶבַת 'עוֹלָה' מֵאַלְיָה, הוֹסִיף - הַקְּדִים
רִשׁ״י לֹמֵר אֵת הַטַּעַם שֶׂהַדְּלָקָה נִקְרָאת
הַעֲלָאָה, עַל שֵׁם שְׂהֵלֵב עוֹלָה וְכו' כִּלְפִי
מַעַלָּה, וְהֵינּוּ שְׂעָצֵם עֲלִיית הַלֵּב מֵאַלְיָה,
נִקְרָאת הַעֲלָאָה, וַיֵּשׁ לְהַבִּין מִפְּנֵי מַה דְּוָקֵא
בְּפְרִשְׁתֵּנוּ הוֹסִיף רִשׁ״י טַעַם זֶה.⁷

הַדְּלָקַת הַנֵּר קְרוּיָה הַעֲלָאָה עַל שֵׁם הַלֵּב הַעוֹלָה

וַיֵּשׁ לֹמֵר, דְּרִשׁ״י הַרְגִּישׁ - הוֹקְשָׁה לוֹ,
לְמָה דְּוָקֵא בְּעֵנֵן הַדְּלָקַת הָאֵשׁ בְּנִרוֹת
הַמְּנוּרָה, אָמַר הַכְּתוּב תְּמִיד לְשׁוֹן הַעֲלָאָה,
מַה שְּׁלֵא מְצִינוּ בְּכָל הַתּוֹרָה לְשׁוֹן הַעֲלָאָה
בְּהַדְּלָקַת הָאֵשׁ.¹⁰

צִיּוּנִים וּמִקּוּדוֹת

הַטְּבַת הַנִּרוֹת. עַל פִּי רַמְבַּ"ם (פִּיה"מ תְּמִיד פ"ג מ"ט).
י. רֵאָה גוּר אַרְיָה שְׂדַדְקָה שְׂהִיָּה לִפְסוּק לְכַתּוּב
'בְּעֲלוֹתָךְ', וְעֵינֵי שֶׁ מַה שְּׂבִיאָר. יא. לְשׁוֹן
הַפְּסוּק, וְאַתָּה תַּצְוָה אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּקְחוּ אֵלֶיךָ שְׂמֵן
זֵית זָךְ כְּתִית לְמֵאֹר לְהַעֲלֹת נֵר תְּמִיד. יב. רֵאָה
בְּשַׁפְתֵי הַכְּמִים מַה שְׂתִּירֵן בְּקוּשִׁיא זו.
יג. לְשׁוֹן הַפְּסוּק, יְצוּ אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּקְחוּ אֵלֶיךָ
שְׂמֵן זֵית זָךְ כְּתִית לְמֵאֹר לְהַעֲלֹת נֵר תְּמִיד.
יד. וּכְקוּשִׁוֵי תְּרִבּוּנֵי, הַקְּשׁוּ רֵאָ"ם וְהַגּוּר אַרְיָה כֵּאֵן,
עֵינֵי שֶׁ. טו. אֵלֶּא 'לֹא תִבְעֲרוּ אֵשׁ' (שְׁמוֹת לה, ג),
או 'אֵשׁ תְּמִיד תּוֹקֵד עַל הַמִּזְבֵּחַ' (וַיִּקְרָא ו, ג), וְתִבְעֲרֵךְ

הַעֲלָאָה, 'שְׂמִעְלָה' - מִדְּרַגָּה" הֵיטָה וְכו'
מוֹנַחַת לִפְנֵי הַמְּנוּרָה, שְׂעֲלִיָּה הִיָּה הַכְּהֵן
עוֹמֵד, בְּשַׁעָה שְׂהִיָּה מְטִיב" את הַנִּרוֹת -
מִנְקָה אוֹתָן וּמְכִינ אוֹתָן לְהַדְּלָקָה, וְלִכְּן גַּם
נִכְתַּב לְשׁוֹן 'בְּהַעֲלוֹתָךְ'.

קָשָׁה - יֵשׁ לְהַקְשׁוֹת עַל רִשׁ״י, לְמָה
בְּפְרִשְׁת תַּצְוָה (שְׁמוֹת כו, ב) גְּבִי - עַל הַפְּסוּק
'לְהַעֲלֵת נֵר תְּמִיד', לֹא כָּתַב רִשׁ״י, אֶלֶּא אֵת
הַפְּרוּשׁ, שְׂצָרִיךְ הַכְּהֵן לְהַדְּלִיק אֵת הַנִּרוֹת,
עַד שְׂתֵּהָא הַשְּׂלֵהֶבַת עוֹלָה מֵאַלְיָה, וְלִכְּךָ
כְּתוּב 'לְהַעֲלוֹת' וְלֹא 'לְהַדְּלִיק'. אֲבָל לֹא
הַקְּדִים לִפְרֹשׁ שֶׂהַדְּלָקַת הַנִּרוֹת קְרוּיָה
'הַעֲלָאָה' מִפְּנֵי שְׂהֵלֵב עוֹלָה, וְלֹא הֵבִיא מַה
שְּׂדַרְשׁוּ חו"ל שֶׂהַדְּלָקַת נִרוֹת הַמְּנוּרָה קְרוּיָה
'הַעֲלָאָה' עַל שֵׁם הַמְּדַרְגָּה [הַמַּעֲלָה] שְׂעֲלִיָּה
הַכְּהֵן עוֹמֵד בְּשַׁעַת הַטְּבַת הַנִּרוֹת.⁷

וְעוֹד יֵשׁ לְהַקְשׁוֹת, לְמָה בְּפְרִשְׁת אָמַר עַל
הַפְּסוּק (וַיִּקְרָא כד, ב) גְּבִי "לְהַעֲלֵת נֵר תְּמִיד", לֹא
פְּרַשׁ רִשׁ״י כְּלוּם, בְּטַעַם שְׂנַקְטָה הַתּוֹרָה
לְשׁוֹן 'הַעֲלָאָה' בְּהַדְּלָקַת הַנִּרוֹת.

וְעֵינֵן עוֹד בְּתְּמִיד (פ"ג מ"ט), שְׂהִיּוּ שֵׁם שְׂלֹשׁ מַעֲלוֹת,
וּבְפְרוּשׁ הַרְעִי"ב (ש"ס) כְּתַב, שְׂהוּא כְּנִגְדֵי שְׂלֹשׁ
הַעֲלָאוֹת שְׂכַתּוּבוֹת בְּמְנוּרָה - 'בְּהַעֲלוֹתָךְ אֵת הַנִּרוֹת',
וְהַעֲלָה אֵת נִרוֹתֶיהָ, 'לְהַעֲלוֹת נֵר תְּמִיד'. וְרֵאָה
מִשְׂבִּיל לְדוּד (בְּפְרִשְׁתֵּנוּ, בְּרִשׁ״י), שְּׂבִיאָר דְּקוּק לְשׁוֹן
רִשׁ״י, עַל פִּי הַרְעִי"ב. וְרֵאָה עוֹד בְּכַפְרֵי דְבִי רַב (עַל
הַסְּפִיר, ד"ה בְּהַעֲלוֹתָךְ) וּבַעֲמֻק הַנְּצִי"ב (ש"ס).
ז. כִּךְ הוּא פְּשֻׁט כּוֹונַת רִשׁ״י, אוֹלַם לְהֵלֵן בִּיאָר רַבְּנֵי
בֵּאוּפֵן אַחֵר. ח. מִלְּשׁוֹן עֲלִיָּה. ט. לְפִי
שְׂגוּבָה הַמְּנוּרָה הִיָּה י"ח טַפְחִים כְּגוּבָה אַדָּם בִּינּוּנֵי,
עַל כֵּן הִיָּה הַכְּהֵן צָרִיךְ לְעֲלוֹת לְמַקּוֹם גְּבוּהָ בְּשַׁעַת

דָּשֵׁם אִין קָשְׂיָא כָּלְל, שְׁהָרִי פִּרְשׁ רִשְׁי
עֲצָמוֹ שָׁם, 'צוֹ אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל' זֹו פִּרְשֵׁת
מִצְוֹת הַנְּרוֹת, וּפִרְשֵׁת תְּצַוֶּה לֹא נֶאֱמָרָה
אֶלָּא עַל סֵדֶר מְלֹאכֶת הַמִּשְׁכָּן וְכוּ'. אִם
כֵּן, הִכְרַח לֹאמַר הַכֹּל לְשׁוֹן אֶחָד, מִשׁוֹם
דִּהְיָנוּ הֵךְ ד'תְּצַוֶּה', וְלִיכָא לְמִדְרַשׁ מִינְיָה
כָּלְל.

בְּהִרְלֶקֶת הָאֵשׁ, וּמִשׁוֹם הֵכִי, הַקְּדִים
רִשְׁי לְתַרְנֵן קָשְׂיָא זֹו ב'וְאַתָּה תְּצַוֶּה',
שְׁהִיא הַפַּעַם הָרִאשׁוֹנָה שְׁהוֹפֵר עֲנִין
הַמְּנוּרָה בְּפִתּוּב, וּפִרְשׁ, שְׁצַרִיךְ לְהִדְלִיק
עַד שְׁתֵּהָא שְׁלֵהֶבֶת וְכוּ', דִּזְהוּ
הַמִּשְׁמָעוֹת שֶׁל 'לְהַעֲלוֹת'.
וּבְפִרְשֵׁת אָמַר לֹא פִרְשׁ כְּלוּם, מִשׁוֹם

זרע שמִשׁוֹן הַמִּבְּאֵר

בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, וְכַתֵּב רִשְׁי, זֹו פִּרְשֵׁת מִצְוֹת
הַדְּלֶקֶת הַנְּרוֹת, וּפִרְשֵׁת 'וְאַתָּה תְּצַוֶּה' לֹא
נֶאֱמָרָה בְּאֹפֶן שֶׁל צִוּוּי, אֶלָּא עַל סֵדֶר
מְלֹאכֶת הַמִּשְׁכָּן וְכוּ' לְפִרְשׁ אֶת הַצּוּרֶךְ שִׁישׁ
בְּעִשֵׂית הַמְּנוּרָה. וְכֵךְ הִיא מִשְׁמַעוֹת הַפְּסוּק
'וְאַתָּה תְּצַוֶּה', וְאַתָּה, סוֹפֵךְ לְצוּוֹת אֶת בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל עַל כֵּךְ. וְאִם כֵּן, הָרִי הִכְרַח הַפְּסוּק,
לֹאמַר הַכֹּל בְּשׁוֹן אֶחָד - בֵּין הַפְּסוּק
'לְהַעֲלוֹת נֵר תְּמִיד' שֶׁבְּפִרְשֵׁת אָמַר, שֶׁהוּא
עֵיקַר הַצּוּוִי עַל הַהִדְלָקָה, וּבֵין הַפְּסוּק 'וְאַתָּה
תְּצַוֶּה', שֶׁהִיא הַהוֹדָעָה עַל הַצּוּוִי שֶׁהִי
עֵתִידִים לְהַצְטוּוֹת, מִשׁוֹם דְּמָה שֶׁכַּתּוּב
בְּפִרְשֵׁת אָמַר, הִינּוּ הֵךְ ד'וְאַתָּה תְּצַוֶּה',
וְלִיכָא לְמִדְרַשׁ מִינְיָה - וְלִכְּן אִין לְדִרוּשׁ
כָּלְל, אֶת לְשׁוֹן 'הַעֲלֵאָה' שֶׁנִּקַּט הַפְּסוּק
בְּפִרְשֵׁת אָמַר.^ט

וּמִשׁוֹם הֵכִי, הַקְּדִים רִשְׁי לְתַרְנֵן קָשְׂיָא
זֹו בְּפִרְשֵׁת 'וְאַתָּה תְּצַוֶּה', שְׁהִיא הַפַּעַם
הָרִאשׁוֹנָה שְׁהוֹפֵר עֲנִין מִצְוֹת הַדְּלֶקֶת נְרוֹת
הַמְּנוּרָה בְּפִתּוּב^ט, וּפִרְשׁ, שְׁצַרִיךְ הִכְהֵן
לְהִדְלִיק אֶת הָאֵשׁ בְּנְרוֹת הַמְּנוּרָה, עַד שְׁתֵּהָא
הַשְׁלֵהֶבֶת וְכוּ' עוֹלָה מֵאִלִּיָּה, דִּזְהוּ
הַמִּשְׁמָעוֹת שֶׁל תִּיבֵת 'לְהַעֲלוֹת', מִלְּשׁוֹן
'עֲלִיָּה', וְלִלְמַדְנוּ כֵּן לֹא נִקַּט הַפְּסוּק לְשׁוֹן
'הַדְּלָקָה'.^י

הלשון בפסוקים שבפרשת אמור ופרשת תצוה שווה לפי שהם ענין אחד

וּבְפִרְשֵׁת אָמַר בְּפִסּוּק 'לְהַעֲלוֹת נֵר תְּמִיד',
לֹא פִרְשׁ רִשְׁי כְּלוּם כְּכוּוֹנֵת 'לְהַעֲלוֹת',
מִשׁוֹם דָּשֵׁם אִין קָשְׂיָא כָּלְל, שְׁהָרִי פִּרְשׁ
רִשְׁי עֲצָמוֹ שָׁם עַל תַּחֲלִיל הַפְּסוּק 'צוֹ אֶת

ציונים ומקורות

הנרות. ופרשת 'וְאַתָּה תְּצַוֶּה', לֹא נֶאֱמָרָה אֶלָּא עַל
סֵדֶר מְלֹאכֶת הַמִּשְׁכָּן לְפִרְשׁ צוּרֶךְ הַמְּנוּרָה. וְכֵן מִשְׁמַע,
'וְאַתָּה', סוֹפֵךְ לְצוּוֹת אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עַל כֵּךְ.
יט. וְכַעֲיֵן זֶה כַּתֵּב בְּגוֹר אֲרִיָּה (כֶּאֱן) וְזֶה לְשׁוֹנוֹ, אֲבָל
בְּפִרְשֵׁת אָמַר לֹא מִפְּרֵשׁ מִיָּד, מִפְּנֵי שֶׁלֹּא קִשָּׁה שֶׁם
לְמָה הוֹצֵרֶךְ לְכַתּוּב 'לְהַעֲלוֹת', מִפְּנֵי שֶׁכִּיבִירָא לִיָּה
(רִשְׁי שֶׁם), שְׁפִרְשֵׁת אָמַר [הוּא] עֲצָמוֹ מָה שֶׁכַּתֵּב
בְּפִרְשֵׁת תְּצַוֶּה, וְעֵינֵן שֶׁם. יצוין, שְׁגַם בְּפִרְשֵׁת
פְּקוּדֵי, עַל הַפְּסוּק (שְׁמוֹת מ, ד) 'וְהַעֲלִית אֶת נְרוֹתֶיהָ,
וְעַל הַפְּסוּק (שֶׁם פְּסוּק כה) 'וְיַעֲלֵל הַנְּרוֹת לְפָנֵי ה', לֹא
פִּירֵשׁ רִשְׁי כְּלוּם [וְרֵאָה רַמְבַּ"ן] (וְיִקְרָא כד, ב) שֶׁנִּחְלַק
עַל רִשְׁי, וּבִיבֵאֵר שֶׁהַצּוּוִי שֶׁל הַבֵּאת הַשֶּׁמֶן שֶׁנֶּאֱמַר
בְּתַחֲלִיל פִּרְשֵׁת 'וְאַתָּה תְּצַוֶּה', שִׁיכֵת לְצִוּוִי שֶׁל
הַדְּלֶקֶת הַנְּרוֹת הָאָמוּרָה בְּפִרְשֵׁת פְּקוּדֵי. וְלִדְבִירֵי
מִיּוֹשֵׁב, לְמָה גַם שֶׁם נֶאֱמַר לְשׁוֹן 'הַעֲלֵאָה'.

כֵּן אֶשׁ ה' (בְּמִדְבָר יא, א), 'פִּי אֵשׁ קִדְחָה כְּאִפִּי'
(דְּבָרִים לב, כב). טז. וְמָה שֶׁנִּכְתַּב בְּפִרְשֵׁת
תְּרוּמָה (שֶׁם לו, כה) 'וְהַעֲלֵה אֶת נְרוֹתֶיהָ וְהֵאִיר עַל
עַבְר פְּנִיָּה', אִין כְּוֹנֵת הַכְּתוּב עַל הַדְּלֶקֶת הִכְהֵן אֶת
הַנְּרוֹת, אֶלָּא עַל הָאוֹמֵן שֶׁעוֹשֶׂה אֶת הַנְּרוֹת, שֶׁהֵם
הַכֹּלִים שֶׁבֵּהֶם מִנִּיחִים הַשֶּׁמֶן וְהַפְּתִילוֹת לְהִדְלִיקֵן,
שֶׁעִלְמֵם עַל שְׁבַעֵת קְנֵי הַמְּנוּרָה, רֵאָה רַמְבַּ"ם וְרֵאָ"ם.
יז. וְאִךְ שֶׁהִיא אִפְשֵׁר לְפִרְשׁ שֶׁהַדְּלֶקֶת הָאֵשׁ בְּמְנוּרָה
נִקְרָאת 'הַעֲלֵאָה' עַל שֶׁם שֶׁהִלָּבַח עוֹלָה, מְכַל מְקוֹם,
הֵלָּא בְּשֵׁאֵר מְקוּמוֹת לֹא נִקְרָאת כֵּךְ הַדְּלֶקֶת הָאֵשׁ,
וְאִ"כ בּוֹדָאִי מָה שֶׁכַּתְּבָה הַתּוֹרָה כֵּךְ לְגַבֵּי הַמְּנוּרָה,
אִינוּ מִשׁוֹם שֶׁהִלָּבַח עוֹלָה, אֶלָּא כְּכַדִּי לְלַמַּדְנוּ הַלְכָה,
וְלִכְּךָ פִּירְשׁוּ שְׁכוּוֹנֵת הַתּוֹרָה הִיא לְלַמַּדְנוּ שְׁצַרִיךְ
הִכְהֵן לְהִדְלִיק עַד שֶׁתֵּהָא שְׁלֵהֶבֶת עוֹלָה מֵאִלִּיָּה.
יח. לְשׁוֹן רִשְׁי, 'צוֹ אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל', זֹו פִּרְשֵׁת מִצְוֹת

שְׁמִשׁוֹנִים הַלְשׁוֹן פְּעַם אַחַת, כְּדִי לְרַמֵּז
לָנוּ אֵיזָה חֲדוּשׁ אוֹ לְמוֹד. אֲבָל מִדְּחִזִּינָן
שְׁבֻכְל הַפְּעָמִים מִזְכִּיר לְשׁוֹן הַעֲלָאָה,
הִיָּה לָנוּ סֻלְקָא דְעֵתָא לִזְמַר שְׂאָף לְשׁוֹן
הַעֲלָאָה שִׁיךְ אֲצִל הָאִשׁ, כְּמוֹ לְשׁוֹן
הַדְּלָקָה, וְהִינוּ עַל שֵׁם שְׁהִלְהַב עוֹלָה,
וּמֵאִין עוֹד הִכְרַח שְׁיִהִיָּה צְרִיךְ לְהַדְּלִיק
עַד שְׁתֵּהָא שְׁלֵהֶבַת עוֹלָה מֵאַלְיָה.
וְלָבָן כְּתַב בְּהַעֲלֹתְךָ, לִזְמַר שְׁהַבְּהוֹן

אֲמַנָּם בְּכָאן חֲזוֹר וְהַרְגִּישׁ מִתְחִלָּה,
לָמָּה פְּתַב 'בְּהַעֲלֹתְךָ', שְׁתִּיָּה
לוֹ לְכַתְּב 'בְּהַעֲלֹת' בְּלֹא כ"ף. וְעוֹד,
שְׁהוֹאִיל שְׁפַתְב אָף בְּכָאן 'בְּהַעֲלֹת', אִין
עוֹד מְקוּם לְדַרְשׁ מִלְשׁוֹן זֶה שֶׁל הַעֲלָאָה,
שְׁצִרִיךְ לְהַדְּלִיק עַד שְׁתֵּהָא שְׁלֵהֶבַת
עוֹלָה וְכו', דְּאִי הִכִּי, הִיָּה לוֹ לְכַתְּב אֵיזָה
פְּעַם לְשׁוֹן הַדְּלָקָה, דְּאִזּוּ הוּא מְצִינָן
לְדִיּוּקֵי לְשׁוֹן לְהַעֲלֹת, שְׁכֵן דְּרַךְ הַכְּתוּבִים

זרע שְׁמִשׁוֹן הַמְּבַאֵר

אֵיזָה חֲדוּשׁ, אוֹ עַל אֵיזָה לְמוֹד. אֲבָל
מִדְּחִזִּינָן - מִמָּה שְׂרוּאִים, שְׁבֻכְל הַפְּעָמִים
שֶׁהַתּוֹרָה עוֹסֶקֶת בְּהַדְּלִיק נֵרוֹת הַמְּנוֹרָה,
מִזְכִּיר הַפְּסוֹק, 'לְשׁוֹן הַעֲלָאָה, הִיָּה לָנוּ סֻלְקָא
דְּעֵתָא - הִיָּה עוֹלָה עַל דְּעַתְנָנו לִזְמַר, שְׂאָף
לְשׁוֹן 'הַעֲלָאָה' שִׁיךְ אֲצִל הַדְּלָקָת הָאִשׁ, כְּמוֹ
לְשׁוֹן 'הַדְּלָקָה' עֲצֻמָּה, וְהִינוּ עַל שֵׁם שְׁהִלְהַב
עוֹלָה כְּלִפִּי מַעֲלָה^כ, וְאִם כֵּן, שְׂאִין בְּלִשׁוֹן
'הַעֲלָאָה' שִׁינּוּי מֵהַלְשׁוֹן הַרְגִּיל הַשִּׁיךְ
בְּהַדְּלָקָה, מֵאִין עוֹד הִכְרַח לְלַמּוֹד מִלְשׁוֹן
הַעֲלָאָה שְׁנִקֵּט הַפְּסוֹק, שְׁיִהִיָּה צְרִיךְ הַכֵּהֵן
לְהַדְּלִיק עַד שְׁתֵּהָא שְׁלֵהֶבַת עוֹלָה מֵאַלְיָה,
שֶׁהִי מֵהַ שְׁנִכְתַּב לְשׁוֹן הַעֲלָאָה הִינּוּ מִחַמַּת
שֶׁכֵּן נִקְרָאת הַדְּלָקָת הַנְּרוֹת, וְאִין לָנוּ שׁוּם
שִׁינּוּי בַּפְּסוֹק לְדַרוֹשׁ הַלְכָה חֲדוּשָׁה.

וְלָבָן כְּתַב הַפְּסוֹק כֵּאֵן 'בְּהַעֲלֹתְךָ'
בְּתוֹסַפַּת 'כ"ף', שֶׁהוּא לְשׁוֹן נֹכַח,
שֶׁמִּשְׁמַעוֹתוֹ שֶׁהַעֲלָאָה הִינּוּ בְּמַעֲשֵׂה הַכֵּהֵן,
שֶׁהַתּוֹרָה מְצוּוֶה וְאוֹמֶרֶת לְכַהֵן לְהַעֲלוֹת אֶת
הַנְּרוֹת, לִזְמַר - לְלַמּוֹד, שֶׁלֹּא דִי בְּמָה שֶׁהִלְהַב
עוֹלָה כְּמִשְׁמַעוֹת תִּיבַת 'בְּהַעֲלוֹת', אֲלֵא
שְׁהַבְּהוֹן מְחִיב לְעֲשׂוֹת שְׁהִלְהַב תַּעֲלָה, דְּהִינוּ

צִיּוּנִים וּמְקוֹדוֹת

עֵינִן הַהַדְּלָקָה, וְאִין לְלַמּוֹד מִזֶּה שׁוּם דְּרִשָׁה.
כֵּא. כְּלוֹמֵר, כֹּל הַדְּלָקָת אִשׁ נִקְרָאת הַעֲלָאָה, עַל שֵׁם
מִצִּיאוֹת אוֹפֵן עֲלִיית הַלֵּהב וְמָה שְׁנַעֲשֵׂה עַל יַדִּי
הַהַדְּלָקָה, וְלֹא נִקְרָא כֵּן מִחַמַּת דִּין מְסוּיִם שְׁבַהֲדְלָקָת

מֵהַכ"ף הִיתִירָה דְּרִשׁוּ אֶת לְשׁוֹן הַעֲלָאָה,
שֶׁמִּדְּלִיק עַד שֶׁתַּעֲלֵה הַשְּׁלֵהֶבַת מִעֲצֻמָּה

אֲמַנָּם בְּכָאן - בְּפִרְשָׁתְנוּ, חֲזוֹר רִשׁ"י
וְהַרְגִּישׁ מִתְחִלָּה - נִתְקַשָּׁה בְּדַקְדוֹק מִחֲדוּשׁ,
לָמָּה הַפְּסוֹק כְּתַב 'בְּהַעֲלֹתְךָ אֶת הַנְּרוֹת' בְּלִשׁוֹן
נֹכַח אֶל אַהֲרֹן, שְׁתִּיָּה לוֹ לְכַתְּב 'בְּהַעֲלֹת' בְּלֹא
כ"ף כְּבִשְׂאֵר הַפְּסוֹקִים, שֶׁלֹּא נִכְתְּבוּ בְּלִשׁוֹן
נֹכַח, אֲלֵא עַל אֵיזָה כֵּהֵן שִׁידְלִיקִים.

וְעוֹד הוֹקְשָׁה לְרִשׁ"י, שְׁהוֹאִיל שְׁפַתְב אָף
בְּכָאן 'בְּהַעֲלֹת' - לְשׁוֹן 'הַעֲלָאָה', אִין עוֹד
מְקוּם לְדַרְשׁ מִלְשׁוֹן זֶה שֶׁל הַעֲלָאָה לְגַבִּי
נֵרוֹת הַמְּנוֹרָה, שְׁצִרִיךְ לְהַדְּלִיק וְלִהְיוֹת
בְּמַעֲשֵׂה הַהַדְּלָקָה, עַד שְׁתֵּהָא הַשְּׁלֵהֶבַת
עוֹלָה וְכו', דְּאִי הִכִּי, הִיָּה לוֹ לְתוֹרָה לְכַתְּב
אֵיזָה פְּעַם בְּעֵינֵי הַדְּלָקָת נֵרוֹת הַמְּנוֹרָה לְשׁוֹן
'הַדְּלָקָה', דְּאִזּוּ הוּא מְצִינָן לְדִיּוּקֵי לְשׁוֹן
'בְּהַעֲלֹת' - שֶׁכְּתוּבָה בְּמְקוּם אַחֵר, וְלִזְמַר
שֶׁהַשִּׁינּוּי מִלְשׁוֹן 'הַדְּלָקָה' לְלִשׁוֹן 'הַעֲלָאָה',
בֵּא לְלַמּוֹד שְׁצִרִיךְ לְהַדְּלִיק עַד שֶׁתֵּהָא
הַשְּׁלֵהֶבַת עוֹלָה מֵאַלְיָה, שְׁכֵן דְּרַךְ הַכְּתוּבִים
שְׁמִשׁוֹנִים הַלְשׁוֹן פְּעַם אַחַת, מִבְּשֵׂאֵר
הַמְּקוּמוֹת, כְּדִי לְרַמֵּז לָנוּ עַל יַדִּי הַשִּׁינּוּי, עַל

כ. וְהִינוּ שְׁמֵאֲחֵר גַּם בַּפְּסוֹק זֶה נִכְתַּב לְשׁוֹן
הַעֲלָאָה בְּעֵינֵי הַדְּלָקָת הַנְּרוֹת, שׁוּב מִתְבַּטֵּל אָף מֵהַ
שֶׁדְּרִשְׁנוּ מֵהַפְּסוֹק שֶׁבְּפִרְשַׁת תְּצוּה, כִּי מִמָּה שְׁנִכְתַּב
כְּמָה פְּעָמִים בְּלִשׁוֹן זֶה, מִוכַּח שֶׁכֵּן הוּא הַדְּרִךְ לְקִרְוֹא

מְחִיב לַעֲשׂוֹת שְׁהִלָּב תַּעֲלֶה, דְּהֵינּוּ
שְׁצִירְךָ לְהַדְּלִיק עַד שֶׁתֵּהָא שְׁלֵהֶבֶת
עוֹלָה מֵאֲלִיָּה.
וְעוֹד מְדִיּוֹק הַכֶּ"ף שֶׁל בְּהַעֲלוֹתְךָ, לְמִדּוֹ
רְבוּתֵנוּ שְׁמַעֲלָה הֵיְתָה וְכו',
דְּהֵינּוּ בְּשִׁתְּעֲלָה אֲתָה לְהַדְּלִיק.

זרע שְׁמִשׁוֹן הַמִּבְּאֵר

מדרגה הֵיְתָה וְכו' לפני המנורה, שעליה
הכהן עומד ומטיב²², דְּהֵינּוּ - שפירוש תיבת
'בהעלותך' הוא כמו 'בעלותך', כלומר,
בְּשִׁתְּעֲלָה אֲתָה על המדרגה, כדי שֶׁתֵּהָא
את הנרות.²³

ונמצא שמשמעות הכ"ף - לשון נוכח,
יש ללמוד אחד משני דינים²⁴, שהם, שהכהן
ידליק עד שהשלהבת עולה מאיליה, או
שהיה הכהן עולה במדרגות להדליק הנרות.

שְׁהוּא צִרְיָךְ שֶׁתֵּהָא שְׁלֵהֶבֶת עוֹלָה
עַד שֶׁתֵּהָא הַשְּׁלֵהֶבֶת עוֹלָה
מֵאֲלִיָּה, ולא שרק יאחזי בה את האש,
ויניחנה להידלק ולהעלות את שלהבתה
מעצמה.

דרשא נוספת ממשמעות תוספת הכ"ף, שהכהן עולה
להעלות הנרות

וְעוֹד מְדִיּוֹק הַכֶּ"ף שֶׁל בְּהַעֲלוֹתְךָ, שְׁהוּא
לשון נוכח, לְמִדּוֹ רְבוּתֵנוּ, שְׁמַעֲלָה -

ציונים ומקורות

נקראת העלאה מפני שכך דרך האש שהלהב עולה,
ואין בזה שום לימוד דין מחודש לענין הדלקת הכהן.
ולכך בפרשתנו פתח רש"י לפרש שעל שם שהלהב
עולה כתוב לשון העלאה. [ולפי"ז אף מתבטל
הלימוד מהפסוק שבפרשת תצוה, שהרי אין כאן
שינוי לשון וריבוי, ללמוד דין מחודש, ורק בתחילה
כתב רש"י לפרש כן, וכפי שנראה פשוט הכתוב
במקומן]. אלא שמכל מקום יש ללמוד שצריך הכהן
להדליק עד שתהא שלהבת עולה מאליה, מחמת
שדקדקה התורה לכתוב 'בהעלותך' בלשון נוכח - אף
על הכהן, ולכך הוסיף רש"י לפרש שיש לדרוש אחת
מב' הדרשות - שצריך שידליק הכהן עד שתהא
שלהבת עולה, או מה שדרשו רבותינו שמעלה היה
למנורה שהיה הכהן עולה עליה. ובפרשת תצוה
הובא רק הדרשא הראשונה, כי כשרש"י סבר
שבשון 'העלאה' שבפסוק יש שינוי ללמד, אפשר
ללמוד דין זה גם מלשון העלאה בלא ריבוי הכי"ף,
אולם את הדרשא שצריך שיעשו מדרגה שהכהן
יעלה עליה, אפשר ללמוד רק מחמת ריבוי הכי"ף,
שמשמע שהכהן עצמו עולה, וכיון שבפרשת תצוה
כתוב 'להעלות נר תמיד', בלא כ"ף, אין מקום
לדרשא זו. כד. או שלמדים את שני הדינים
השונים, וכמו שכתב הרא"ם, שאף על פי שכבר
דרשו מהפסוק שצריך להדליק עד שתהא השלהבת
עולה מאליה, מכל מקום דרשו עוד מכאן, שמעלה
היתה לפני המנורה, שעליה הכהן עומד ומטיב,
משום ששתי הדרשות שקולים [שווים] הם, ויבוא
שניהם. ובשפתי חכמים (אות ב) כתב, דעיקר דרשא
היא מקרא דפרשת תצוה מלהעלות נר תמיד, והכא
אגב גרר נקטיה. ועוד יש לומר, דאי לשלהבת עולה
מאליה לחוד הוא דאתא, היה לו לכתוב 'להעלות,

הנרות. כב. מדברי רבינו בביאור כוונת רש"י
מבואר, שהדרשא על המעלה שלפני המנורה, היא
רק מהלשון 'בהעלותך' עם כ"ף, שנקטה התורה
בפרשתנו. אולם, משאר המקומות שנכתב ענין
ההדלקה בלשון העלאה אין לדרוש כן. וזהו דלא
כלשון הספרי שלומדים זאת מ'העלה נרותיה'. והוא
המקור לדרשא שהביא רש"י. וכמו כן הוא דלא כמו
שכתב הרע"ב (מדות פ"ג מ"ט), שמה שהיו ב'אבן
שלפני המנורה' שלש מעלות, הוא כנגד שלש
העלאות שכתובות בתורה בענין המנורה, 'בהעלותך
את הנרות', 'והעלה את נרותיה' (שמות כה, לו),
'להעלות נר תמיד' (שם כז, כ). ואולי ניתן לומר,
שרבינו נטה מפירושו של הרע"ב, לפי שהוקשה לו,
שאם כן, היה צריך יותר מעלות לפני המנורה, וכמו
שהקשה בהגות זרע יצחק (הנדרס בסוף משניות תמיד
שם), שהרי כתוב בפרשת אמור (ויקרא כג, ב) עוד
פעם 'להעלות נר תמיד'. על כן סובר רבינו, שמנין
המעלות לא נלמד מהפסוקים, אלא שובסר לחכמים
שכך היה הצורך, ורק עיקר הענין שהיו שם מעלות
נלמד מהפסוק, והיינו מהכ"ף היתירה הכתובה כאן,
וכמו שהתבאר. כג. ובכך מתורצים כל דקדוקי
רבינו בדברי רש"י, שבפרשת תצוה כתב רש"י רק
את הדין שצריך שידליק הכהן עד שתהא שלהבת
עולה מאליה, מפני שהוא המקום הראשון שכתבה
תורה לשון העלאה, ומשום ששינתה התורה ממה
שכל מקום הצתת האש נקרא הדלקה, דרשו שבא
הכתוב ללמד הלכה שצריך שהכהן ידליק עד שיעלה
השלהבת מאליה. אולם לאחר שמצינו שאף
בפרשתנו נכתב בהדלקת הנרות לשון העלאה,
ונמצא שבכל מקום כתבה התורה לגבי נרות המנורה,
לשון העלאה, הוכרח רש"י לפרש שכל הדלקה

ב

וַיְהִי אֲנָשִׁים אֲשֶׁר הָיוּ טְמָאִים וְכוּ' וַיִּקְרְבוּ לִפְנֵי מֹשֶׁה וּלְפָנֵי אַהֲרֹן (במדבר ט, ו), **פִּרְשׁ רַש"י**, בבית המדרש היו יושבים שניהם יחד, בפגושא אלה שאלה זו בפניהם. ובפרשת פינחס (שם כו, ב) גבי

בְּנוֹת צִלְפַּחַד פְּתִיב וַתַּעֲמִדְנָה לִפְנֵי מֹשֶׁה וּלְפָנֵי אֶלְעָזָר, וַתִּרְצַן רַש"י שם שני תרוצים, בבית המדרש היו יושבים. ועוד, סרס המקרא וכו', שבאו תחלה לאלעזר ואחר כך למשה. מקשים

פסוק ויקרבו לפני משה ולפני אהרן פרוש רש"י בבית המדרש היו יושבין וכי ובקשרת פנחס ונתעמדה לפני משה וכי

זרע שמשון המבאד

ב

רק משה היה יכול לדון דין הטמאים בקרבן פסח ולא שאר החכמים

שביקשו לירש חלקו של צלפחד אביהן בארץ ישראל, פתיב (שם כו, ב), ונתעמדה לפני משה ולפני אלעזר, ושם גם כן הקשה רש"י, היאך יתכן לומר, שמתחילה שאלו את משה, וכשלא ידע משה מה להשיב להן, עמדו לפני אלעזר ולפני הנשיאים והסנהדרין ושאלו אותם. ותרצן רש"י שם שני תרוצים, התירוץ האחד הוא, שבבית המדרש היו משה ואלעזר, והנשיאים והסנהדרין יושבים ביחד, ובנות צלפחד שאלו את כולם ביחד. ועוד - והתירוץ השני הוא, סרס המקרא וכו' ודרשהו - דרוש את הפסוק כאילו הוא כתוב למפרע, שבנות צלפחד באו תחלה לשאול מהסנהדרין [יוכל העדה], ואחר כך שאלו מהנשיאים, ואחר כך באו לפני אלעזר, ורק אחר כך, כשראו שאלעזר לא ידע להשיב על שאלתן, באו לפני משה לשאול ממנו.

מדוע בפרשת פסח שני לא פירש רש"י ששאלו את אהרן תחילה

בפרשת פסח שני (במדבר ט, ו) נאמר ויהי אנשים אשר היו טמאים לנפש אדם ולא יכלו לעשות הפסח וגו' ויקרבו לפני משה ולפני אהרן. וכתב רש"י, שאין לפרש שבתחילה שאלו את משה, ולאחר שמשא לא ידע להשיבם, שאלו את אהרן. שהרי אם משה לא ידע הדין, מנין היה לו לאהרן לדעת אותו, ולמה חזרו ושאלו אותו. ולכך פירש רש"י את כוונת הפסוק לפני משה ולפני אהרן, שבבית המדרש היו משה ואהרן יושבים שניהם יחד, בפגושא אלה שאלה זו - מהו דינו של מי שהיה טמא מת בשעת הקרבת קרבן הפסח, בפניהם - בפני שניהם.

ובפרשת פינחס, גבי בנות צלפחד,

ציונים ומקורות

ד. לשון רש"י, לפני משה, ואחר כך לפני אלעזר, אפשר אם משה לא ידע אלעזר יודע, אלא סרס המקרא ודרשהו, דברי רבי יאשיה. אבא חנן משום רבי אלעזר אומר, בבית המדרש היו יושבים, ועמדו לפני כולם. ה. הרשב"ם (ב"ב קיט, ב ד"ה ודרשהו) ביאר, שהוא כאילו כתוב למפרע ונתעמדה לפני משה ולפניו עמדו לפני אלעזר וכו', והטעם שלא כתב ונתעמדה לפני העדה ולפני הנשיאים ולפני אלעזר ולפני משה, היינו לפי שאינו רוצה להקדים בפסוק תלמיד לרב, אלא ראשון ראשון חשוב.

ולא בהעלתך, ואי למעלה אחת לחוד הוא דאתא, היה לו לכתוב 'במעלותך'. אלא להכי כתיב בהעלותך למדרש תרווייהו. א. לשון הפסוק, ויהי אנשים אשר היו טמאים לנפש אדם ולא יכלו לעשות הפסח ביום ההוא ויקרבו לפני משה ולפני אהרן ביום ההוא. ב. לשון רש"י, לפני משה ולפני אהרן, כששניהם יושבין בבית המדרש, באו ושאלום. ולא יתכן לומר זה אחר זה, שאם משה לא היה יודע, אהרן מנין לו. ג. לשון הפסוק, ונתעמדה לפני משה ולפני אלעזר הפהן ולפני הנשיאים וכל העדה פתח אהל מועד לאמר.

וְאֶלְצָפֶן (סוכה כה, ב), וְאֶלְצָפֶן הָיָה נָשִׂיא
(במדבר ג, ל), וְאִיתָא בְּסִנְהֶדְרִין (ב, א), אִין
דִּנְיָן לֹא אֶת הַשְּׁבִט וְלֹא אֶת הַנְּשִׂיא אֶלָּא
עַל פִּי בֵּית דִּין שֶׁל שְׁבָעִים וְאַחַד. וּמִשׁוֹם

הָעוֹלָם, לָמָּה גָּבִי שְׁאַלְתָּ טַמְאִים לֹא
תִּרְצֵן גַּם כֵּן שִׁשְׁאֵלוֹ תַּחֲלָה לְאַהֲרֹן.
וְהָאֹר יְקָרוֹת (ד"ה בפסוק ויהי) תִּרְצֵן,
שְׁאוֹתָם טַמְאִים הָיוּ מִשְׁאֵל

זֶרַע שְׁמִשׁוֹן הַמְּבֹאֵד

שְׁאוֹתָם טַמְאִים, שֶׁלֹּא יִכְלוּ לְהַקְרִיב אֶת
הַקֶּרֶבֶן פֶּסַח הָרֵאשׁוֹן, הָיוּ מִשְׁאֵל וְאֶלְצָפֶן,
שֶׁנִּשְׁמָאוּ כְּשֶׁהִתְעַסְקוּ בַּנְּדָב וַאֲבִיָּהוּא לְאַחַר
שִׁמְתוֹ, כַּמְּבֹאֵר בַּגִּמְרָא (סוכה כה, ב)^א לְדַעַת
רַבִּי עֲקִיבָא, וְאֶלְצָפֶן הָיָה הַנְּשִׂיא שֶׁל בְּנֵי
קֹהֵל, כְּכָתוּב בַּתּוֹרָה (במדבר ג, ל), וְאִיתָא
בַּמִּשְׁנָה בְּסִנְהֶדְרִין (ב, א), שְׁאִין דִּנְיָן לֹא אֶת
הַשְּׁבִט, וְלֹא אֶת הַנְּשִׂיא, אֶלָּא עַל פִּי בֵּית
דִּין שֶׁל שְׁבָעִים וְאַחַד דֵּינִים^ב, וּמִשׁוֹם הַכִּי,
אִין סְבָרָא לֹאמַר שְׁמִישְׁאֵל וְאֶלְצָפֶן כְּאַזְּרֵי

מְקַשִּׁים הַעוֹלָם, לָמָּה גָּבִי שְׁאַלְתָּ דִּין
הַטַּמְאִים לִנְפֶשׁ אָדָם בַּקֶּרֶבֶן פֶּסַח, לֹא תִּרְצֵן
רִשׁוּי גַּם כֵּן, כְּמוֹ שֶׁתִּירֵץ בַּבְּנוֹת צִלְפַּחַד,
שִׁישׁ לְדַרוֹשׁ אֶת הַפְּסוּק כֵּאלִילוֹ הוּא כְּתוּב
לְמַפְרַע, וְהֵינּוּ שִׁשְׁאֵלוֹ תַּחֲלָה לְאַהֲרֹן, וְאַחַר
כֵּן, כְּשִׁרְאוֹ שֶׁלֹּא הָיָה אַהֲרֹן יָכוֹל לְהַשִּׁיב עַל
שְׁאֵלָתָם, שְׁאֵלוֹ לְמַשָּׁה.

תִּירוּץ שֶׁרַק מֹשֶׁה הָיָה רֹאזִי לְדוֹן אֶת אֲלִיצָפֶן שֶׁהִיָּה נְשִׂיא,
וְדַחֲיִית הַתִּירוּץ

וְהָאֹר יְקָרוֹת (ד"ה בפסוק ויהי)^א תִּרְצֵן,

צִיּוּנִים וּמִקּוּדוֹת

הַנְּשִׂיא אֶלָּא עַל פִּי בֵּית דִּין שֶׁל שְׁבָעִים וְאַחַד,
וְאִמְרִינָן שֶׁם בַּגִּמְרָא מֵנָא הַנִּי מִלִּי, דְּכֹתִיב (שְׁמוֹת יח,
כו) אֶת הַדָּבָר הַקָּשֶׁה יִבְיֹאֵן אֲלֶיךָ, פִּירוּשׁ אֵל מֹשֶׁה,
וּמִשָּׁה בַּמְּקוֹם שְׁבָעִים וְאַחַד קָאִי, לְפִי שֶׁהִיָּה שְׁקוּל
כַּנְּגַד כּוֹלָם. וְהִשְׁתָּא מְבֹאֵר, דְּגַבִּי טַמְאִים לֹא יִכְלוּ
רִשׁוּי לְתִרְצֵן סָרַס הַמְּקָרָא, וְהֵינּוּ שְׁהִיּוּ בְּאִים תַּחֲלִילָה
לְאַהֲרֹן, אִי אִפְשָׁר לֹמַר הַכִּי, דְּהָא אוֹתָן אֲנִישִׁים הָיוּ
מִישְׁאֵל וְהִיתָר לְפָנֵי מֹשֶׁה רַבּוֹ, דְּאִסּוּר לַעֲשׂוֹת כֵּן. אֲבָל
לְפָנֵי מֹשֶׁה, דְּהוּא שְׁקוּל נְגַד שְׁבָעִים וְאַחַד, כְּדַכְּתִיב
כָּל הַדָּבָר הַגְּדוֹל, פִּירוּשׁ רִשׁוּי דְּבָרֵיו שֶׁל גְּדוֹל, וְהִיָּה
צִרְיָן לְבַא תִּיכְף אֲצֵל מֹשֶׁה, וְלִכְךָ צִרְיָן רִשׁוּי לְפָרֶשׁ,
שְׁהִיּוּ יוֹשְׁבֵיין בְּבֵית הַמְּדַרְשׁ לְחוּד כְּנָל. אֲבָל גַּבִּי
בְּנוֹת צִלְפַּחַד שְׁהִיּוּ הִדְרִיּוֹתוֹת, אִפְשָׁר שְׁהִיּוּ קוֹדֵם לְפָנֵי
אֲלִעְזָר כְּנָל, וְלִכְךָ תִּירְצֵן רִשׁוּי סָרַס הַמְּקָרָא וְכוּ',
וְדוּ"ק. ח. לְשׁוֹן הַגִּמְרָא (שֶׁם כה, א-ב), וְהַעוֹסֵק
בַּמְּצוּה פְּטוּר מִן הַמְּצוּה מֵהַכָּא נִפְקָא, מֵהַתָּם נִפְקָא,
דְּתַנַּיָּא וְיִהְיֶה אֲנִישִׁים אֲשֶׁר הָיוּ טַמְאִים לִנְפֶשׁ אָדָם
וְכוּ', אוֹתָם אֲנִישִׁים מִי הָיוּ, נוֹשְׂאֵי אֲרוֹנוֹ שֶׁל יוֹסֵף הָיוּ,
דְּבָרֵי רַבִּי יוֹסִי הַגִּלְלִי. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמַר, מִישְׁאֵל
וְאֶלְצָפֶן הָיוּ, שְׁהִיּוּ עוֹסְקִין בַּנְּדָב וַאֲבִיָּהוּא [בְּנֵי אַהֲרֹן,
שִׁמְתוֹ בַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי לְמִלּוּאִים מִשׁוֹם שֶׁהַקְּרִיבוּ אֶשׁ
זָרָה] לְפָנֵי הַקֹּהֲלִי, וּמִישְׁאֵל וְאֶלְצָפֶן, שְׁהִיּוּ בְּנֵי
עוֹזִיאֵל דּוֹד אַהֲרֹן, טִיפְלוּ בְּהֶם וְנִשְׂאוּ אוֹתָם אֶל מַחוּץ
לְמַחְנֶה (וִיקָרָא י, א-ה). ט. לְשׁוֹן הַפְּסוּק,
וְנָשִׂיא בֵּית אָב לְמִשְׁפַּחַת הַקֹּהֲלִי אֶלְצָפֶן כֵּן צִדְיָאֵל.
י. לְשׁוֹן הַמִּשְׁנָה, אִין דִּנְיָן לֹא אֶת הַשְּׁבִט, וְלֹא אֶת
נְבִיא הַשְּׁקָר, וְלֹא אֶת כְּהֵן גְּדוֹל, אֶלָּא עַל פִּי בֵּית דִּין
שֶׁל שְׁבָעִים וְאַחַד. יא. וְהַטַּעַם שְׁאִין דְּנִים אֶת
הַנְּשִׂיא אֶלָּא עַל פִּי בֵּית דִּין שֶׁל שְׁבָעִים וְאַחַד, הוּא

ו. לְשׁוֹן רַבִּינוּ דוּמָה לְלִשׁוֹן הָאֹר יְקָרוֹת שְׁרַבִּינוּ
מְבִיא בְּסוּמָן, וּמִשְׁם מְקוֹר הַקּוֹשִׁיָּה, רָאָה בַּהֲעֵרָה
הַבָּאָה. וְרָאָה דְּרוּשׁ שְׁמוּאֵל (בְּפִרְשֵׁתֵינוּ ד"ה טַמְאִים)
שֶׁהִבִּיא תִּירוּץ הַמְּנַגַּח יְהוּדָה, וְהוֹסִיף עוֹד לְתִרְצֵן
בְּכַמָּה דְּרָכִים. וְבַתּוֹרַת חַיִּים (ב"ב קיט, ב ד"ה אֵלָּא)
קִדְּקֵן כֵּן, וְכָתַב לִיִּישׁוֹן כְּעִין תִּירוּץ רַבִּינוּ, שֶׁלְּגַבִּי
פֶּסַח שְׁנֵי לֹא יִתְכַן לֹמַר שִׁירוּרָה אַהֲרֹן דְּבַר שְׁהוּא
אִסּוּר וְהִיתָר לְפָנֵי מֹשֶׁה רַבּוֹ, דְּאִסּוּר לַעֲשׂוֹת כֵּן. אֲבָל
דִּין נַחֲלוֹת דֵּינֵי מְמוֹנוֹת הוּא, הָיוּ רִשְׁאִין לְדוֹן לְפָנֵי
מֹשֶׁה שְׁהִיּוּ מִינָה עֲלֵיהֶם שְׂרִי אֲלָפִים וְשְׂרִי מֵאוֹת
שִׁירוּנוֹ דֵּינֵי מְמוֹנוֹת. וְכֵן תִּירְצֵן בְּשׁוֹ"ת פְּנִים מֵאִירוֹת
(ח"ב סִימָן טז). וְרָאָה נַחֲלַת יַעֲקֹב, מִשְׁכִּיל לְדוֹד,
וּבֹאֵר בְּשֵׁדָה, שֶׁהַקְּשׁוֹ כֵּן. יִצְוִיין שְׁבַסְפְּרִי (בְּפִרְשֵׁתֵינוּ
פִּיטְקָא סח) הִבִּיא אֶת שְׁנֵי הַפִּירוּשִׁים לְעַנְיָן פִּרְשַׁת
פֶּסַח שְׁנֵי. וְקוֹשִׁיִית הַמְּפִרְשִׁים הִיא, לָמָּה בְּעַנְיָן פִּרְשַׁת
פֶּסַח שְׁנֵי הַכְּרִיעֵי רִשׁוּי כְּהֵמָאן דְּאִמַר שְׁשִׁנְיָהֶם הָיוּ
יוֹשְׁבִים בְּבֵית הַמְּדַרְשׁ, וְאִילוּ בְּפִרְשַׁת בְּנוֹת צִלְפַּחַד
הִבִּיא רִשׁוּי אֶת שְׁנֵי הַפִּירוּשִׁים וְלֹא הַכְּרִיעֵי בִּינְיָהֶם.
ז. לְשׁוֹן הָאֹר יְקָרוֹת, מְקַשִּׁים הָעוֹלָם, לָמָּה גַּבִּי
שְׁאַלְתָּ טַמְאִים לִנְפֶשׁ אָדָם, תִּירְצֵן רִשׁוּי שְׁהִיּוּ יוֹשְׁבֵיין
בְּבֵית הַמְּדַרְשׁ, וְאִמְרִי לֹא תִירְצֵן גַּם כֵּן סָרַס הַמְּקָרָא,
שְׁהִיּוּ שׁוֹאֲלִין תַּחֲלִילָה לְאַהֲרֹן. וְנִרְאָה לְתִרְצֵן, דְּאִיתָא
בַּמִּסְכָּת סוּכָה דָף כה, וְיִהְיֶה אֲנִישִׁים אֲשֶׁר הָיוּ טַמְאִים
לִנְפֶשׁ אָדָם, אוֹתָן טַמְאִים מִי הָיוּ מִישְׁאֵל וְאֶלְצָפֶן הָיוּ
שֶׁנִּשְׁמָאוּ לְנֶדָב וַאֲבִיָּהוּ, וְאִיתָא בְּפִרְשַׁת כַּמְּדַבֵּר בַּפְּסוּק
דְּנִשְׂיָא שְׁבֵט לוֹי, [שְׁרָאָשׁ שְׁבֵט הַקֹּהֲלִי, הִיָּה אֲלִיצָפֶן
כֵּן עוֹזִיאֵל, וְכֵן אִיתָא בְּפִרְשַׁת קֶרַח (בְּמַדְבָּר טז, א)
בְּרִשׁוּי, דְּנִתְקַנָּא קֶרַח עַל נְשִׂאוֹתוֹ שֶׁל אֲלִיצָפֶן וְכוּ',
וְאִיתָא בַּמִּשְׁנָה בְּסִנְהֶדְרִין אִין דִּנְיָן אֶת הַשְּׁבִט וְלֹא אֶת

הַשְּׁבֵט וְהַכֹּהֵן גְּדוֹל וְנָבִיא הַשֶּׁקֶר. וְאָף אֵלֹהִים מִיְּמֵי בְּדִינֵי נַפְשׁוֹת, שְׁאִין דְּנִים אוֹתָם אֵלָּא עַל פִּי בֵּית דִּין שֶׁל שְׁבָעִים וְאַחַד (שם טו, א). אֲבָל בְּדִינֵי מְמוֹנוֹת וּבְשִׂאָר הַדִּינִים, הָרִי הֵם כְּכֹל יִשְׂרָאֵל, וְדִנִּים אוֹתָם בְּשִׁלְשָׁה, וְהָכִי פֶסֶק

הָכִי, אֵין סְבָרָא לִזְמַר שְׁבָאוֹ לְפָנָי אַהֲרֹן. אֲבָל בְּבָנוֹת צִלְפַּחַד שֶׁהָיוּ הַדְּיוֹטוֹת, אֶפְשָׁר שְׁבָאוֹ קָדָם לְפָנָי אֲלֵעֶזֶר, וְעִינֵי שָׁם שֶׁהָאָרֶץ.

וְלֹא יִתְּכֵן, דְּכַפְרָק קַמָּא דְּסַנְהֶדְרִין (שם) לֹא תִנּוּן אֵין דְּנִין אֶת הַנְּשִׂיא, רַק

זֶרַע שְׁמִשׁוֹן הַמִּבְאֵר

עוֹנֵשׁ מוֹת, וְנָבִיא הַשֶּׁקֶר - שֶׁהַתְּנַבָּא דְּבַר שְׁלֹא שָׁמַע בְּמִרְאֵה הַנְּבוּאָה⁹, אֵלֹא בְּסַנְהֶדְרִין שֶׁל שְׁבָעִים וְאַחַד. אֲבָל נְשִׂיא אֵינוֹ צָרִיךְ לִהְיוֹת נִידוּן לְפָנָי סַנְהֶדְרִין שֶׁל שְׁבָעִים וְאַחַד. וְאֵם כֵּן נִסְתַּר יִסוּד תִּירוּצוֹ שֶׁל הָאוֹר יִקְרוּת.

וְעוֹד יֵשׁ לְדַחֲוֹת, שֶׁהָרִי אֶף אֵלֹהִים - הַכֹּהֵן גְּדוֹל, וְהַשְּׁבֵט, הָרִי מִיְּמֵי - מֵה שְׁשִׁנְיֵנו שְׁדִנִּים אוֹתָם דּוּקָא בְּעִ"א דִּינִים, דְּבָרִים אֵלֹו נִאֲמָרוּ רַק בְּדִינֵי נַפְשׁוֹת - כְּשִׁדְנִים אִם הֵם חֵיבִים מִיתָה בְּבֵית דִּין, שֶׁהַשְּׁבֵט, הֵינּוּ כִּגוֹן שֶׁהוּדְחוּ כּוֹלָם אוֹ רּוֹבֵם לְעַבּוֹד עֲבוּדָה זָרָה, וְכֹהֵן גְּדוֹל, הֵינּוּ כִּגוֹן שֶׁעֲבָרָה עֲבִירָה שֶׁעוֹנֵשָׁה מִיתָה, וְנָבִיא שֶׁקֶר גַּם כֵּן נִעֲנֵשׁ בְּמִיתַת בֵּית דִּין עַל נְבִיאוֹתוֹ, שְׁאִין דְּנִים אוֹתָם אֵלָּא עַל פִּי בֵּית דִּין שֶׁל שְׁבָעִים וְאַחַד, וְכַמְבּוֹאֵר בְּגִמְרָא (שם טו, א)¹⁰. אֲבָל בְּדִינֵי מְמוֹנוֹת וּבְשִׂאָר הַדִּינִים כִּגוֹן שֶׁל אִיסוּר וְהִיתָר, הָרִי הֵם - הַשְּׁבֵט וְכֹהֵן גְּדוֹל, כְּכֹל יִשְׂרָאֵל, וְדִנִּים אוֹתָם אֶף בְּבֵית דִּין שֶׁל

אַהֲרֹן שִׁידוּן אוֹתָם, שֶׁהָרִי אַהֲרֹן לְבָדוֹ, לֹא הָיָה רָאוּי לְדוֹן אֶת אֲלִיצַפֶּן שֶׁהָיָה נְשִׂיא. וְלִכְּן לֹא פִירֵשׁ רִש"י שָׁם, שְׁבָאוֹ מִתְחִילָה אֲצֵל אַהֲרֹן, וְהָבִיא רַק הַפִּירוּשׁ, שְׁבָאוֹ לְפָנָי מִשֶּׁה וּלְפָנָי אַהֲרֹן כִּשְׁהָיוּ יוֹשְׁבִים בִּיחַד, שֶׁהָרִי מִשֶּׁה רִבִּינוּ לְבָדוֹ, הָיָה שְׁקוּל כְּמוֹ הַסַּנְהֶדְרִין שֶׁל שְׁבָעִים וְאַחַד דִּינִים (סַנְהֶדְרִין טו, ב)¹¹.

אֲבָל בְּבָנוֹת צִלְפַּחַד שֶׁהָיוּ הַדְּיוֹטוֹת, וְלֹא הָיוּ צָרִיכִים לִידוּן לְפָנָי סַנְהֶדְרִין שֶׁל שְׁבָעִים וְאַחַד, אֶפְשָׁר שְׁבָאוֹ קָדָם לְפָנָי אֲלֵעֶזֶר שִׁידוּן אוֹתָן. וְלִכְּן גְּבִי בְנוֹת צִלְפַּחַד, הָבִיא רִש"י גַּם אֶת הַפִּירוּשׁ שִׁישׁ לִ'סֵרֵס אֶת הַמְקָרָא, וְלִדְרוּשׁ שְׁבָאוֹ מִתְחִילָה אֲצֵל אֲלֵעֶזֶר שִׁידוּן אוֹתָן, וְעִינֵי שָׁם שֶׁהָאָרֶץ.

וְלֹא יִתְּכֵן פִּירוּשׁוֹ, כִּיּוֹן דְּכַמְשֵׁנָה בְּכַרְק קַמָּא דְּסַנְהֶדְרִין (שם) לֹא תִנּוּן - לֹא שְׁנִינּוּ, שְׁאִין דְּנִין אֶת הַנְּשִׂיא אֵלֹא בְּסַנְהֶדְרִין שֶׁל שְׁבָעִים וְאַחַד¹², וְשִׁנְיֵנו שָׁם רַק, שְׁאִין דְּנִים אֶת הַשְּׁבֵט שֶׁעֲבָדוֹ עֲבוּדָה זָרָה, וְהַכֹּהֵן גְּדוֹל - שֶׁעֲבָרָה עַל עֲבִירָה שֶׁהוּא חֵיב עֲלֵיה

צִיּוּנִים וּמְקוּדוֹת

כְּסַנְהֶדְרִי גְדוֹלָה שְׁבִירוּשָׁלַיִם. יג. אֵין לְהַקְשׁוֹת, מִמָּה שְׁבַגְמָרָא (שם טו, א) בִּיאָר רַב מִתְנָה אֶת הַמְשָׁנָה שְׁאִין דְּנִין אֶת הַשְּׁבֵט, דִּהֵינּוּ בְּנְשִׂיא שְׁבֵט שְׁחֵטָא. לְפִי שֶׁהַמְאִירִי (שם ד"ה וְלֹא) כֹּתֵב, שְׁאִין הַהֲלָכָה כְּרַב מִתְנָה, וְהוֹכִיחַ כֵּן, מִמָּה שֶׁהַרְמַב"ם לֹא הָבִיא פִירוּשׁ זֶה בְּסַפְרוֹ, וְעִינֵי ש. יד. וְהוּא חֵיב מִיתַת בֵּית דִּין, כְּמוֹ שְׁשִׁנְיֵנו בְּסַנְהֶדְרִין (פֶּסֶק, א). טו. לְשׁוֹן הַגְּמָרָא, רִבִּינָא אֲמַר, לְעוֹלָם [מֵה שְׁשִׁנְיֵנו שְׁאִין דְּנִים אֶת הַשְּׁבֵט אֵלֹא בְּסַנְהֶדְרִין שֶׁל שְׁבָעִים וְאַחַד, הֵינּוּן] בְּשֵׁבֶט שֶׁהוּדַח [לְעַבּוֹדָה זָרָה], וְדָקָא קִשְׂיָא לָךְ, בְּדִינָא דְּרַבִּים דִּינִינָן לִיה [וְכִי דְנִים אֶת כֹּל הַשְּׁבֵט אוֹ רּוֹבֵם שֶׁעֲבָדוֹ עֲבוּדָה זָרָה, כְּדִין הַרְבִּים, כְּלוֹמֵר, כְּדִין עֵיר

כְּמוֹ שְׁאֲמָרוּ (סַנְהֶדְרִין טו, ב) גְּבִי כֹהֵן גְּדוֹל, מִנְהֵי מִלִּיל, אֲמַר רַב אֲדָא בְּרַ אַהֲבָה, דֹּאֲמַר קִרָא (שְׁמוֹת יח, כב) 'כֹּל הַדְּבָר הַגְּדוֹל יִבְיָאוֹ אֵלֶיךָ' [וּמִשֶּׁה הָיָה שְׁקוּל כְּנִגְדֵי שְׁבָעִים וְאַחַד דִּינִים], דְּבָרֵיו שֶׁל גְּדוֹל, ע"כ. וּמְקוּדָם לָכֵן, לְגַבֵּי נְשִׂיא, אֲמָרוּ בְּגִמְרָא, בְּנְשִׂיא שְׁבֵט שְׁחֵטָא עֲסָקִינָן, מִי לֹא אֲמַר רַב אֲדָא בְּרַ אַהֲבָה 'כֹּל הַדְּבָר הַגְּדוֹל יִבְיָאוֹ אֵלֶיךָ' דְּבָרֵיו שֶׁל גְּדוֹל, הָאֵי נְמִי גְדוֹל הוּא. יב. לְשׁוֹן הַגְּמָרָא, וְאֵין עוֹשִׂין סַנְהֶדְרָאוֹת כּו' [אַלֵּא עַל פִּי בֵּית דִּין שֶׁל שְׁבָעִים וְאַחַד], מִנָּא לָךְ, כְּדֹאֲשַׁכְחֵן בְּמִשָּׁה, דֹּאֲוִקִי סַנְהֶדְרָאוֹת, וּמִשָּׁה בְּמִקּוֹם שְׁבָעִים וְאַחַד קָאֵי. וּפִירוּשׁ רִש"י (ד"ה דֹּאֲוִקִי), וּמִשָּׁה הָיָה שׁוֹפֵט וְדִיּוּן עַל פִּי הַדְּבָר, וְשְׁקוּל

הַרְמַב"ם בְּפָרֶק ה' מֵהַלְכוֹת סְנֵהֲדְרִין (הלכה א), וְעֵינֵי שָׁם.
וּמָה שֶׁנֶּרְאָה לְתַרְץ בְּסִבְרַת רַש"י הוּא,

שְׁמִצְיָנוּ בְּגִמְרָא שְׁלַפְעָמִים נוֹתְנִים רְשׁוֹת
לְדוֹן, אֲבָל לֹא לְהוֹרוֹת, כְּדָאֲמְרִינָן (סְנֵהֲדְרִין
ה, א), יוֹרָה, יוֹרָה, יוֹרָה. יְדִין, יְדִין. וְכֵן פֶּסֶק

זרע שְׁמִשׁוֹן הַמְבָאָר

והיתר, כְּדָאֲמְרִינָן בגמרא (סנהדרין ה, א) ^ט,
יוֹרָה, יוֹרָה. יְדִין, יְדִין - ששאל רבי חייה את
רבי, על רבה בר בר חנא שהיה יורד לבבל,
אם יש לו רשות להורות שם בדיני איסור
והיתר [יורה?]. והשיבו רבי, שיש לו רשות
לכך [יורה!]. ושוב שאלו, אם יש לו רשות
לדון שם בדיני ממונות [ידין?]. והשיבו
רבי, שיש לו רשות גם לכך [ידין!]. וממה
שחזר ושאלו על ההוראה בדיני ממונות,
מבואר, שהבית דין יכולים לפי רצונם,
לסמוך את החכם ולהרשותו לדון רק באחד

שְׁלֹשָׁה דֵינִים ^{טו}. וְהָיָה פֶּסֶק הַרְמַב"ם בְּפָרֶק
ה' מֵהַלְכוֹת סְנֵהֲדְרִין (הלכה א), וְעֵינֵי שָׁם.
ואם כן, אף שאלצפן היה נשיא, מכל מקום,
היה יכול לשאול מאהרן, מה דינו לגבי קרבן
פסח, אף שאהרן אינו שקול כמו סנהדרין
של שבעים ואחד דיינים.

ההוראה באיסור והיתר לא נמסרה לשאר דיינים חוץ ממשה
ומה ^{טז} שֶׁנֶּרְאָה לְתַרְץ בְּסִבְרַת רַש"י הוּא,
בהקדם מה שְׁמִצְיָנוּ בְּגִמְרָא, שְׁלַפְעָמִים
הבית דין נוֹתְנִים רְשׁוֹת לַחֲכָמִים כְּדוֹן בְּדִינֵי
מְמוֹנוֹת, אֲבָל לֹא כְּהוֹרוֹת בְּדִינֵי אִיסוֹר

ציונים ומקורות

דבריו של גדול, אימא כל דבריו של גדול, קא
משמע לן. ואימא הכי נמי, מי כתיב 'דברי גדול',
'הדבר הגדול' כתיב, דבר גדול ממש [אם עבר
עבירה שיש בה מיתת בית דין הוא דבעי סנהדרין
גדולה, אבל במלקות לא. רש"י]. יח. דברי
רבינו יובנו היטב על פי דברי הרמב"ם (הלכות
סנהדרין פ"ד ה"א-ב) בענין הסמיכה ונתינת הרשות,
וזה לשונו, אחד בית דין הגדול ואחד סנהדרין קטנה
או בית דין של שלשה, צריך שיהיה אחד מהן סמוך
מפי הסמוך, ומשה רבינו סמך יהושע ביד, שנאמר
(במדבר כז, כג) ויסמוך את ידיו עליו ויצוהו, וכן
השבעים וזקנים, משה רבינו סמכם ושרתה עליהן
שכינה, ואותן הזקנים סמכו לאחרים, ואחרים
לאחרים, ונמצאו הסמוכין איש מפי איש עד בית
דינו של יהושע, ועד בית דינו של משה רבינו, ואחד
הנסמך מפי הנשיא, או מפי אחד מן הסמוכין, אפילו
לא היה אותו סמוך בסנהדרין מעולם. וכיצד היא
הסמיכה לדורות, לא שיסמכו ידיהן על ראש הזקן,
אלא שקורין לו 'רבי', ואומרים לו, הרי את סמוך,
ויש לך רשות לדון אפילו דיני קנסות.
יט. לשון הגמרא, מאי רשותא, כי הוה נחית רבה
בר חנה לבבל, אמר ליה רבי חייה לרבי, בן אחי
יורד לבבל, יורה, יורה. ישאלו יורה? והשיבו
יורה! ידין, ידין. [ידין? ידין!], יתיר בכורות, יתיר.
[יתיר בכורות? יתיר!], כי הוה נחית רב לבבל, אמר
ליה רבי חייה לרבי, בן אחותי יורד לבבל, יורה
יורה, ידין ידין, יתיר בכורות אל יתיר.
כ. והרשות מועילה, שדינו כדיין מומחה, שאף אם
טעה בדין וחייב את הזכאי, פטור מלשלם.

הנדחת, והרי אם רובו של שבת עבדו עבודה זרה
אינם נעשים עיר הנדחת, כפי שהתבאר שם (טו, ב),
אין [אכן], אף על גב דקטלינן ביחיד [שדינים של
רבים שעבדו עבודה זרה הוא כדינו של יחיד,
שמיתתו בסקילה, ולא כדין עיר הנדחת שמיתתם
בסיף, מכל מקום], בי דינא דרבים דיינינן ליה [דנים
אותם בסנהדרין הגדולה של שבעים ואחד דיינים],
מי לא אמר רבי חמא ברבי יוסי אמר רבי אושעיא,
והוצאת את האישה ההוא או את האשה ההוא' וגו'
(דברים יז, ה), איש ואשה אתה מוציא ל'שעריך'
[לבית דין של עירך, שהיא סנהדרין קטנה של
עשרים ושלשה דיינים], ואי אתה מוציא כל העיר
כולה ל'שעריך', הכא נמי, איש ואשה אתה מוציא
ל'שעריך', ואי אתה מוציא כל השבט כולו
ל'שעריך'. טז. כוונת רבינו היא, לגבי דיני
ממונות שדינם בשלושה ככל ישראל. וה'זה בשאלת
איסור והיתר, כמו השאלה של הטמאים בקרבן פסח,
לא היו צריכים אפילו שלשה, אלא די בהוראה של
חכם אחד, ולכן פירש רש"י שבאו תחילה אצל
אהרן. יז. זה לשון הרמב"ם, ואין דנין לא את
השבט שהורד כולו, ולא את נביא השקר, ולא את
כהן גדול בדיני נפשות, אלא בבית דין הגדול, אבל
דיני ממונות [של כהן גדול] בשלושה, ע"כ. וזה לשון
הגמרא (שם יט, ב) הכי קאמר, אם עבר על עשה ועל
לא תעשה, הרי הוא כהדייט לכל דבריו, פשיטא,
סלקא דעתך אמינא הואיל ותנן, אין דנין לא את
השבט ולא את נביא השקר ולא את כהן גדול אלא
על פי בית דין של שבעים ואחד, ואמר רב אדא בר
אבהו 'כל הדבר הגדול 'ביאו אליך' (שמות יח, כב),

'הִיָּה אִתָּה לְעַם וְכוּ', וְהוֹרַתְּ אֶתְהֶם אֶת הַחֲקִים וְאֶת הַתּוֹרָה, וּפְרָשׁוּ בְּמִכְלֵתָא (שם), 'אֶת הַתּוֹרָה' אֵלּוּ הַהוֹרָאוֹת.

וְאִם כֵּן, בְּדִין הַטְּמָאִים הָיָה דִּין שֶׁל אִסּוּר וְהַתֵּר, וְהָיָה לָהֶם לִילָךְ דְּוָקָא לְפָנֵי מֹשֶׁה, וּמִשׁוֹם הַכִּי, לֹא פָּרַשׁ רִשְׁ"י עַל זֶה, סָרַם הַמְּקַרָּא וְכוּ'. אֲמַנְם

זרע שְׁמוֹשׁוֹ הַמְּבַאֵר

'אֶת הַתּוֹרָה' אֵלּוּ הַהוֹרָאוֹת שֶׁל אִסּוּר וְהִיתֵר. וּמִבּוֹאֵר מִכְּ, שְׁמָה שִׁיעוץ יִתְרוֹ לְמִשֶׁה רַבִּינוּ, לְמִנּוֹת שְׂרֵי אֲלָפִים וּשְׂרֵי מֵאוֹת, הֵינּוּ רַק לְדוֹן דִּינֵי מִמּוֹנוֹת²⁰, אֲבָל לְעִנּוּן הַהוֹרָאוֹת בְּאִסּוּר וְהִיתֵר, גַּם יִתְרוֹ הִיָּה חֲפִץ שִׁיְהִי מְסוּרִים בִּיד מִשֶׁה לְבַדּוֹ, וְהוּא יוֹרָה אֹתָם לְכָל הָעַם.

וְאִם כֵּן, בְּדִין הַטְּמָאִים בִּקְרִבָּן פִּסְחָה, הָיָה דִּין שֶׁל אִסּוּר וְהַתֵּר, וְהָיָה לָהֶם לִילָךְ לְשֹׂאֵל אוֹתוֹ דְּוָקָא לְפָנֵי מֹשֶׁה, וְלֹא לְפָנֵי אַהֲרֹן. וּמִשׁוֹם הַכִּי, לֹא פָּרַשׁ רִשְׁ"י עַל זֶה 'סָרַם הַמְּקַרָּא' וְכוּ', וּדְרַשְׁהוּ, שֶׁהִלְכוּ לְשֹׂאֵל אֶת אַהֲרֹן תַּחֲלִילָה, וְרַק אַחַר כֵּךְ הִלְכוּ לְשֹׂאֵל מִמֶּשֶׁה. וְלִכֵּן הִבִּיא רִשְׁ"י רַק אֶת הַפִּירוּשׁ, שֶׁהַטְּמָאִים בָּאוּ לְפָנֵי מִשֶׁה וּלְפָנֵי אַהֲרֹן, כְּשֶׁהָיוּ שְׁנֵיהֶם יוֹשְׁבִים בִּיחַד בְּבֵית הַמִּדְרָשׁ.

הַרְמַב"ם בְּפָרָק ד' מֵהַלְכוֹת סְנֵהֲדָרִין (ה"ח), מִי שֶׁהוּא חָכֵם, יֵשׁ לְבֵית דִּין לְתַן לֹא רְשׁוֹת לְדוֹן, וְלֹא לְהוֹרֹת בְּאִסּוּר וְהַתֵּר, אוֹ לְהַפְּדֵי.

וְהַכִּי נִמְי יִתְרוֹ לֹא נָתַן עֲצָה לְמֹשֶׁה אֲלֵא לְהַעֲמִיד דִּינֵים לְדוֹן דִּינֵי מִמּוֹנוֹת, וְלֹא הַהוֹרָאוֹת שֶׁל אִסּוּר וְהַתֵּר, וְכֵן נִרְאָה מִפְּשֻׁט הַפְּתוּב (שְׁמוֹת יח, יט-כ),

מֵהֶם²⁰. וְכֵן פָּסַק הַרְמַב"ם בְּפָרָק ד' מֵהַלְכוֹת סְנֵהֲדָרִין (ה"ח)²² וְזֶה לְשׁוֹנוֹ, מִי שֶׁהוּא חָכֵם, יֵשׁ לְבֵית דִּין - הַדְּבַר תְּלוּי בְּרִצּוֹן הַבֵּית דִּין אִם לָתֵן לֹא רְשׁוֹת לְדוֹן דִּינֵי מִמּוֹנוֹת בְּלִבְדּוֹ, וְלֹא לְהוֹרֹת בְּאִסּוּר וְהַתֵּר, אוֹ לְהַפְּדֵי - לִיתֵן לֹא רְשׁוֹת לְהוֹרוֹת בְּאִסּוּר וְהִיתֵר, וְלֹא לְדוֹן בְּדִינֵי מִמּוֹנוֹת.

וְהַכִּי נִמְי - וְכֵךְ הִיָּה אֲצֵל מִשֶׁה, יִתְרוֹ לֹא נָתַן עֲצָה לְמֹשֶׁה, אֲלֵא לְהַעֲמִיד דִּינֵים - שְׂרֵי אֲלָפִים, וּשְׂרֵי מֵאוֹת וְכוּ', לְדוֹן דִּינֵי מִמּוֹנוֹת, וְלֹא לְהוֹרוֹת הַהוֹרָאוֹת שֶׁל אִסּוּר וְהַתֵּר. וְכֵן נִרְאָה מִפְּשֻׁט הַפְּתוּב - הַפְּסוּקִים (שְׁמוֹת יח, יט-כ)²³, 'הִיָּה אִתָּה לְעַם וְכוּ', וְהוֹרַתְּ אֶתְהֶם אֶת הַחֲקִים וְאֶת הַתּוֹרָה, שִׁיתְרוֹ אִמְרוֹ לְמִשֶׁה רַבִּינוּ, שֶׁהוּא עֲצֻמוֹ יִזְהִיר אֶת הָעַם עַל 'הַחֲוִקִים וְהַתּוֹרוֹת', וּפְרָשׁוּ בְּמִכְלֵתָא (שם)²⁴

צִיּוּנִים וּמִקּוּדוֹת

אֵי עֲצָה וְהִי אֲלֵהִים עֲצָה הָיָה אִתָּה לְעַם מוֹל הָאֲלֵהִים וְהַבְּאֵת אִתָּה אֶת הַדְּבָרִים אֶל הָאֲלֵהִים, וְהוֹרַתְּ אֶתְהֶם אֶת הַחֲקִים וְאֶת הַתּוֹרָה וְהוֹדַעְתָּ לָהֶם אֶת הַדְּרָךְ יִלְכוּ בָּהּ וְאֶת הַמַּעֲשֶׂה אֲשֶׁר יַעֲשׂוּן. כִּד. לְשׁוֹן הַמִּכְלֵתָא, 'וְהוֹרַתְּהָ אִתְהֶם אֶת הַחֲוִקִים' אֵלּוּ גִזְרוֹת, 'וְאֵת הַתּוֹרוֹת' אֵלּוּ הוֹרָאוֹת, כֵּךְ דְּבָרֵי רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ. כִּה. רֵאָה רַמְב"ן (שְׁמוֹת יח, כ) שֶׁמִּבּוֹאֵר בְּדְבָרָיו כְּדָבָרֵי רַבִּינוּ, שִׁיתְרוֹ אִמְרוֹ לְמִשֶׁה 'בְּמִשְׁפַּט אֲשֶׁר אִמְרַת וּשְׁפַטִּי בֵּין אִישׁ וּבֵין רֵעֵהוּ, שִׁים לָךְ שׁוֹפְטִים עִמָּךְ. וְכֵן בִּיאֵר בְּשַׁעַר בֵּת רַבִּים (בְּפִסְוֹק מְדוּעָה אִתָּה יוֹשֵׁב) בְּהַרְחַבְתָּ דְּבָרִים. וּבְמִכְלֵתָא דְר"ש בֵּן יוֹחָאי (יִתְרוֹ כג) דְּרִשׁוּ, 'וּשְׁפַטוּ אֶת הָעַם'

כֵּא. שֶׁהֲרִשׁוֹת לְדוֹן בְּדִינֵי מִמּוֹנוֹת, וְהִרְשׁוֹת לְהוֹרוֹת בְּדִינֵי אִסּוּר וְהִיתֵר, הֵם שְׁנֵי דְבָרִים הַנִּפְרָדִים זֶה מִזֶּה. כִּב. לְשׁוֹן הַרְמַב"ם, וְיֵשׁ לָהֶן לְמִנּוֹת כָּל מִי שִׁרְצוּ לְדְבָרִים יַחֲדִים, וְהוּא שִׁיְהִי רְאוּי לְכָל הַדְּבָרִים, כִּי צַד חָכֵם מוֹפְלָא שְׂרָאוּי לְהוֹרוֹת לְכָל הַתּוֹרָה כּוֹלָה, יֵשׁ לְבֵית דִּין לְסַמּוֹךְ אוֹתוֹ וּלְתַן לֹא רְשׁוֹת לְדוֹן, וְלֹא לְהוֹרוֹת בְּאִסּוּר וְהִיתֵר, אוֹ יִתְנוּ לֹא רְשׁוֹת בְּאִסּוּר וְהִיתֵר, וְלֹא לְדוֹן דִּינֵי מִמּוֹנוֹת, אוֹ יִתְנוּ רְשׁוֹת לִזְהִי וְלִזְהִי, אֲבָל לֹא לְדוֹן דִּינֵי קִנְסוֹת, אוֹ לְדוֹן דִּינֵי קִנְסוֹת, אֲבָל לֹא לְהַתִּיר בְּכוֹרוֹת בְּמוֹמִין, אוֹ יִתְנוּ לֹא רְשׁוֹת לְהַתִּיר נְדָרִים בְּלִבְדּוֹ, אוֹ לְרֵאוֹת כְּתוּמִים, וְכֵן כָּל כִּיּוּצָא בְּהֵן. כִּג. לְשׁוֹן הַפְּסוּקִים, 'עֲתָה שְׁמַע בְּקִלִּי

בְּבָנוֹת צִלְפָּחָד הָיָה דִין מְמוֹנוֹת, וְיִכּוֹלוֹת לִילֵךְ בְּשָׂאֵר בְּתֵי דֵינִים, וְהָיָה אֶפְשָׁר לִפְנֵי מִשְׁפָּחָה לְאֶלְעָזָר, וְאַחַר כֵּן לְפָנֵי מִשְׁפָּחָה.

זָרַע שְׁמִשׁוֹן הַמִּבְּאֵר

אֲמָנָם בְּבָנוֹת צִלְפָּחָד הָיָה דִין מְמוֹנוֹת - הַסְנַהֲדְרִין, וּלְפָנֵי הַנְּשִׂאִים, וּלְפָנֵי אֶלְעָזָר, עֲנִין יְרוּשָׁת אֲבִיהֶם, וְהָיוּ יִכּוֹלוֹת לִילֵךְ בְּשָׂאֵר בְּתֵי דֵינִים שִׁדְדוֹנוֹ אוֹתָם, לְפִי שְׁמִשָּׁה רַבִּינוֹ הַסְמִיךְ אוֹתָם לַכֵּךְ, עַל פִּי עֲצַת יִתְרוֹ, וְהָיָה אֶפְשָׁר לוֹמַר, שְׁקָדָם הִלְכּוּ לְפָנֵי הַסְנַהֲדְרִין, וְלְפָנֵי הַנְּשִׂאִים, וְלְפָנֵי אֶלְעָזָר, וְלְפָנֵי מִשְׁפָּחָה - כַּשֵּׁלָא יָדְעוּ כּוֹלָם לְהַשִּׁיבֵן, הַלְכּוּ לְפָנֵי מִשְׁפָּחָה. וְלִכֵּן גַּבֵּי בָנוֹת צִלְפָּחָד, הֵבִיא רַש"י גַּם אֶת הַפִּירוּשׁ שֶׁל 'סָרְס הַמְקָרָא וְדַרְשָׁהוּ'¹.

צִיּוּנִים וּמְקוֹדוֹת

בְּדִינֵי מְמוֹנוֹת הַכְּתוּב מְדַבֵּר. כּו. יֵשׁ לְצִיּוּן הַחֲלִיּוֹק בֵּין הַפִּירוּשִׁים, שֶׁתִּירוּצוֹ שֶׁל רַבִּינוֹ אֵינוֹ תְלוּי בְּשִׁיטוֹת הַשּׁוֹנוֹת שֶׁבַּגְּמָרָא (סוֹכָה כה, א-ב) מִי הָיוּ הַטְּמָאִים לְנֶפֶשׁ אָדָם. וְאֵילוֹ תִירוּצוֹ שֶׁל הָאוּר יִקְרוּת, מִתִּישֵׁב רַק לְדַעַת רַבִּי עֲקִיבָא (שם), שֶׁהַטְּמָאִים הָיוּ מִיִּשְׂאֵל וְאֶלְצָפָן.

אָטמאָק שבת קוב"ש

הופיע הספר
זרע שמשון המבואר

על שיר השירים

02-80-80-500 • 347-496-5657

להשיג בחנויות הספרים

לומדים זרע שמשון ורואים ישועות

ספר תולדות שמשון
על מסכת אבות

הספר שמחולל פלאות. אלפים נושעו בהבטחתו.

ישראל 02-80-80-500 ארה"ב 347-496-5657

מתוך ברכת
והבטחת הרב המחבר

רבנו שמשון חיים נחמני זלה"ה

בבקשתו ותחינתו

בהקדמת ספריו 'זרע שמשון' ו'תולדות שמשון'

'למען אחי רעי ותלמידי ישאו את שמי על שפתם, ועל הטוב יזכר שמי בפייהם אחר מותי, כאשר בעשר לשונות של תפילה אני מחלה פניהם, ובעל הגמול ישלם במיטב חי אריכי ומזוני טפי לגומלי חסדים טובים.'

* * *

'כאשר אני מחלה פניהם בעשר לשונות של תפילה לברור המנה היפה אשר ייטב בעיניהם בחידושים הללו, ובפרט אחרי מותי כי לימודם יהיה לי להשיב נפש ולעידון רוח ולזכות נשמתי, וצדקה תהיה להם וצדקתם תעמוד להם לאכול בעוה"ז ולשבוע בעוה"ב, ובעל הגמול ישלם בזכות זה שכר טוב לגומלי חסד של אמת במותב תלתא, בני חיי ומזוני טבי.'

* * *

'ובעל הגמול ישלם בזכות זה שכר טוב לגומלי חסד של אמת במותב תלתא, בני חיי ומזוני טבי.' 'ועיניכם תראינה בניס בני בניס כשתילי זיתים סביב לשולחנכם, חכמים ונבונים, ובתים מלאים כל טוב, גם עושר גם כבוד לא יסופו מזרעכם.'

• מספרי רבנו שיצאו לאור על ידי 'האיגוד העולמי להפצת תורת זרע שמשון' •
לפרטים: ארץ ישראל 05271-66450 * 02-80-80-500 ארה"ב 347-496-5657